EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 05 24
COM(2023) 625 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Slovakijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Slovakijos stabilumo programos

{SWD(2023) 625 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Slovakijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Slovakijos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[3], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo ir tvarių reformų ir investicijų, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą, įgyvendinimo. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą. 2022 m. birželio 30 d., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 11 straipsnio 2 dalies, atnaujintas pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę kiekvienai valstybei narei skiriamas didžiausias finansinis įnašas;

---

1 OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

3 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

(2) 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė 2023 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[4], kuria pradedamas 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2023 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Slovakija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė nuomonę dėl Slovakijos 2023 m. biudžeto plano projekto. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2023 m. gegužės 16 d.) ir Pasiūlymą dėl 2023 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2023 m. kovo 13 d.);

(3) nors ES šalių ekonomika nepaprastai atspari, geopolitinės aplinkybės ir toliau daro neigiamą poveikį. Kadangi ES tvirtai remia Ukrainą, ES ekonominės ir socialinės politikos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama, viena vertus, priemonėms, kuriomis trumpuoju laikotarpiu mažinamas neigiamas sukrėtimų energetikos srityje poveikis tiek pažeidžiamiems namų ūkiams, tiek įmonėms, ir, kita vertus, tolesnėms pastangoms vidutiniu laikotarpiu įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, remti tvarų ir integracinį augimą, apsaugoti makroekonominį stabilumą ir didinti atsparumą. Joje taip pat daug dėmesio skiriama ES konkurencingumo ir našumo didinimui;

(4) 2023 m. vasario 1 d. Komisija paskelbė komunikatą „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“[5], kuriuo siekiama didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Planas papildo pagal Europos žaliojo kurso komunikatą ir planą „REPowerEU“ dedamas pastangas. Juo siekiama sukurti palankesnę aplinką, kurioje būtų plėtojami ES poveikio klimatui neutralizavimo technologijų ir produktų gamybos pajėgumai, kurių reikia ES plataus užmojo klimato srities tikslams pasiekti, taip pat užtikrinama prieiga prie atitinkamų svarbiausiųjų žaliavų, be kita ko, įvairinant tiekimo šaltinius, tinkamai naudojant geologinius išteklius valstybėse narėse ir perdirbant kuo daugiau žaliavų. Planas grindžiamas keturiais ramsčiais: nuspėjama ir supaprastinta reglamentavimo aplinka, galimybėmis sparčiau gauti finansavimą, įgūdžių stiprinimu ir atvira prekyba siekiant atsparių tiekimo grandinių. 2023 m. kovo 16 d. Komisija taip pat paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[6], kuriame dėmesys sutelktas į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius ir tikslą sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą. Jame nustatyti politikos prioritetai, kuriais, siekiant ilgalaikio ES ir jos valstybių narių konkurencingumo, skatinama aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, tinkamai orientuotas investicijas ir reglamentavimo priemones. Toliau pateikiamos rekomendacijos padeda šiuos prioritetus įgyvendinti;

(5) 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais

4 COM(2022) 780 *final*.
5 COM(2023) 62 *final*.
6 COM(2023) 168 *final*.

atsižvelgiama į visas atitinkamas per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas arba didelę jų dalį. 2019, 2020 ir 2022 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(6) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[7] siekiama greitai laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Taip bus prisidėta prie ES energetinio saugumo ir jos energijos šaltinių įvairinimo, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Reglamentu valstybėms narėms suteikiama galimybė į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus. Jos taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui ES pramonės konkurencingumą, kaip nurodyta Žaliojo kurso pramonės plane poveikio klimatui neutralizavimo amžiui, ir atsižvelgti į 2022 m. ir, kai taikytina, 2023 m. konkrečioms valstybėms narėms pateiktas su energetika susijusias rekomendacijas. Reglamentu „REPowerEU“ nustatoma naujos kategorijos negrąžintina finansinė parama, kurią valstybės narės gali gauti, kad galėtų finansuoti naujas su energetika susijusias reformas ir investicijas, numatytas jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose;

(7) 2023 m. kovo 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikė 2024 m. fiskalinės politikos gaires. Juo siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą[8]. Komisija priminė, kad Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymas baigsis 2023 m. pabaigoje. Ji paragino 2023–2024 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria užtikrinamas vidutinio laikotarpio skolos tvarumas ir tvariai didinamas potencialus augimas. Valstybės narės paragintos 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutiniu laikotarpiu būtų laikomasi 3 % BVP deficito pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Komisija paragino valstybes nares laipsniškai nutraukti nacionalines fiskalines priemones, nustatytas siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų šuolio, pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių. Ji nurodė, kad jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės tokias priemones pažeidžiamiems namų ūkiams ir įmonėms turėtų taikyti daug tikslingiau nei anksčiau. Komisija pasiūlė fiskalines rekomendacijas kiekybiškai įvertinti, diferencijuoti ir suformuluoti remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis, kaip pasiūlyta jos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių[9]. Ji rekomendavo, kad visos valstybės narės ir ateityje išsaugotų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrintų veiksmingą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkos ir atsparumo didinimo tikslus. Komisija nurodė, kad, laikydamasi galiojančių teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m.

---

7 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

8 COM(2023) 141 *final*.

9 COM(2022) 583 *final*.

galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras;

(8) 2023 m. balandžio 26 d. Komisija pristatė pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais įgyvendinama visapusiška ES ekonomikos valdymo taisyklių reforma. Pagrindinis pasiūlymų tikslas – stiprinti valstybės skolos tvarumą ir skatinti tvarų bei integracinį ekonomikos augimą visose valstybėse narėse įgyvendinant reformas ir investuojant. Pasiūlymais siekiama valstybėms narėms suteikti daugiau kontrolės rengiant jų vidutinio laikotarpio planus, kartu nustatant griežtesnę vykdymo užtikrinimo tvarką siekiant užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų vidutinio laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose prisiimtus įsipareigojimus. Teisėkūros darbą siekiama užbaigti 2023 m.;

(9) 2021 m. balandžio 29 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Slovakija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2021 m. liepos 13 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[10]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Slovakija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos; 2023 m. balandžio 26 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 21c straipsnį Slovakija Komisijai pateikė pakeistą nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“. Pakeistame ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane taip pat atsižvelgiama į didžiausią finansinį įnašą, atnaujintą pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalį, ir pagal Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnio 1 dalį Komisijai pateikiamas pagrįstas prašymas 2021 m. liepos 13 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimą iš dalies pakeisti, nes, Slovakijos nuomone, dėl objektyvių aplinkybių dalies ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinti nebeįmanoma;

(10) 2023 m. balandžio 27 d. Slovakija pateikė 2023 m. nacionalinę reformų programą, o 2023 m. balandžio 27 d. pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 4 straipsnio 1 dalį – 2023 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį 2023 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Slovakijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos siekiant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano tikslų, ataskaitas;

(11) 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė 2023 m. Slovakijos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Slovakijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2022 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip Slovakija įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos

[10] 2021 m. liepos 13 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

[11] SWD(2023) 625 *final*.

gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Slovakijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(12) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Slovakijos apžvalgą ir 2023 m. gegužės 24 d. paskelbė jos rezultatus[12]. Ji padarė išvadą, kad Slovakijoje nėra makroekonominio disbalanso. Visų pirma didėjo su konkurencingumu, būstu, namų ūkių skola ir išorės balansu susijęs pažeidžiamumas, tačiau apskritai atrodo, kad artimiausiu metu jis bus suvaldytas ir, tikimasi, kad normalizuojantis ekonominėms sąlygoms sumažės. Energijos kainų šuolis ir sparčiai didėjanti infliacija padarė stipriai paveikė ekonomiką. Grynosios infliacijos ir vienetui tenkančių darbo sąnaudų augimas gerokai viršija euro zonos vidurkį. Nors prognozuojama, kad jie normalizuosis, esama rizikos, kad gali prireikti laiko, kol spaudimas sąnaudų konkurencingumui sumažės, o didelė vidaus paklausa ir toliau darys spaudimą išorės sąskaitoms. 2022 m. einamosios sąskaitos būklė gerokai pablogėjo dėl padidėjusių energijos importo kainų ir smarkiai sumažėjusio ne energetikos prekių grynojo eksporto. Prognozuojama, kad einamosios sąskaitos deficitas šiek tiek sumažės, tačiau 2023 ir 2024 m. išliks didelis, nepaisant mažėjančių energijos kainų. Nepaisant to, vertinama, kad artimiausiu metu išorės tvarumo rizika bus nedidelė. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas šiais ir kitais metais bus didelis, o nuo 2024 m. – sumažės. Atrodo, kad po kelerius metus trukusio didelio augimo būsto kainos yra šiek tiek pervertintos. Tai įvyko kartu su dideliu skolinimusi, kuris dabar mažėja, ir dideliu namų ūkių skolos augimu, o tai kelia tam tikrą riziką finansiniam stabilumui. Tačiau bankų sektorius išlieka gerai kapitalizuotas, labai pelningas ir jame yra mažai neveiksnių paskolų. Reikia toliau dėti pastangas, siekiant pašalinti Slovakijos ekonominį pažeidžiamumą. Visų pirma reikėtų apriboti perteklinę paklausą, kad būtų galima koreguoti einamosios sąskaitos deficitą ir grynosios infliacijos skirtumą, palyginti su likusia euro zonos dalimi. Tai galima pasiekti užtikrinant tinkamą fiskalinį konsolidavimą ir priemones namų ūkių skolos problemai spręsti, kartu išlaikant būsto įperkamumą, taikant nekilnojamojo turto apmokestinimą ir būsto pasiūlos rėmimo priemones;

(13) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[13], Slovakijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 5,4 % BVP 2021 m. iki 2,0 % 2022 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 61,0 % BVP 2021 m. pabaigoje iki 57,8 % 2022 m. pabaigoje. 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė pranešimą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį[14]. Šiame pranešime aptarta Slovakijos biudžeto būklė, nes planuojama, kad jos valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. viršys 3 % BVP. Pranešime padaryta išvada, kad deficito kriterijus nėra įvykdytas. Vadovaudamasi 2023 m. kovo 8 d. komunikatu[15], Komisija 2023 m. pavasarį nesiūlė pradėti naujų perviršinio deficito procedūrų; savo ruožtu Komisija konstatavo, kad, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Slovakija turėtų į tai atsižvelgti vykdydama savo 2023 m. biudžetą ir rengdama 2024 m. biudžeto plano projektą;

---

12 SWD(2023) 643 *final*.

13 „Eurostat-Euro Indicators“ 47/2023, 2023 04 21.

14 COM(2023) 631 *final*, 2023 5 24.

15 COM(2023) 141 *final*, 2023 3 8.

(14) valdžios sektoriaus balansui poveikį padarė fiskalinės politikos priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. 2022 m. tokios išlaidas didinančios priemonės apėmė išmokas labiausiai didelės infliacijos paveiktiems namų ūkiams, vienkartinį išmokos vaikui padidinimą, vienkartinę 14-osios pensijos išmoką, vienkartinę premiją visiems viešojo sektoriaus darbuotojams ir viršutines elektros energijos ir dujų kainas nereguliuojamoms įmonėms. Šių priemonių išlaidas iš dalies kompensavo nauji mokesčiai, taikomi energijos gamintojų ir tiekėjų nenumatytam pelnui, t. y. solidarumo įnašas, teikiamas pagal ES reglamentą. Komisijos vertinimu, 2022 m. šių priemonių grynosios biudžeto išlaidos sudarė 0,2 % BVP. Valdžios sektoriaus balansui poveikį taip pat daro iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, kurios, kaip apskaičiuota, 2022 m. sudaro 0,1 % BVP. Be to, apskaičiuotos COVID-19 laikinų neatidėliotinų priemonių išlaidos 2022 m. sumažėjo iki 0,8 % BVP, palyginti su 3,2 % 2021 m.;

(15) 2021 m. birželio 18 d. Taryba rekomendavo Slovakijai[16] 2022 m. išlaikyti remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos kryptį, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės suteiktą postūmį, ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas;

(16) remiantis Komisijos skaičiavimais, 2022 m. fiskalinės politikos kryptis[17] (1,3 % BVP) buvo stabdomoji – tai buvo tinkama atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Slovakija toliau rėmė ekonomikos atsigavimą vykdydama pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę finansuotinas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sudarė 1,2 % BVP (2021 m. – 1,3 % BVP). Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sumažėjo dėl menko ES struktūrinių fondų lėšų įsisavinimo ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijų faktinių išlaidų atidėjimo. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos fiskalinės politikos krypčiai turės 0,2 procentinio punkto skatinamąjį poveikį[18]. Todėl Slovakija išlaikė nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Be to, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai sudarė 1,3 procentinio punkto. Todėl Slovakija pakankamai kontroliavo nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą;

(17) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos stabilumo programoje pateiktos biudžeto projekcijos, 2023 m. ir vėlesniais metais yra realistiškas. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 1,3 %, o 2024 m. – 1,8 %. Tuo tarpu Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. realiojo BVP augimas bus didesnis – 1,7 % ir 2,1 % 2024 m., daugiausia dėl spartesnio, nei tikėtasi,

---

16 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Slovakijos stabilumo programos, OL C 304, 2021 7 29, p. 121.

17 Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip pirminių išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones), išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones, bet įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų negrąžintina parama (dotacijomis) finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinio laikotarpio potencialiu augimu. Daugiau informacijos pateikta fiskalinės statistikos lentelių 1 langelyje.

18 Kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turėjo 0,1 procentinio punkto BVP stabdomąjį poveikį.

eksporto atsigavimo, nes numatoma, kad išnyks tiekimo grandinės trikdžiai ir pagerės pagrindinių Slovakijos eksporto šalių ekonominės perspektyvos;

(18) 2023 m. stabilumo programoje vyriausybė numato, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficito santykis padidės iki 6,3 % BVP. 2023 m. padidėjimas daugiausia susijęs su priemonėmis, priimtomis siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį, taip pat kitomis priemonėmis, pavyzdžiui, mokesčio nuolaidos ir išmokos vaikui padidinimu ir vaiko priežiūros išmokos įtraukimu. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidės nuo 57,8 % 2022 m. pabaigoje iki 58,7 % 2023 m. pabaigoje. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 6,1 % BVP. Tai atitinka stabilumo programoje numatomą deficitą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP panašus: 58,3 % 2023 m. pabaigoje;

(19) numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui poveikį toliau darys fiskalinės politikos priemonės, priimtos siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. Jas sudaro priemonės, kurių taikymas pratęstas nuo 2022 m., visų pirma elektros energijos ir dujų kainų viršutinė riba nereguliuojamoms įmonėms, ir naujos priemonės, pavyzdžiui, elektros energijos, dujų ir šilumos tiekimo kainų viršutinė riba namų ūkiams ir reguliuojamoms (mažosioms) įmonėms. Šių priemonių išlaidas iš dalies kompensuoja mokesčiai, taikomi nenumatytam energijos tiekėjų pelnui, t. y. solidarumo įnašas, susijęs su ES reglamentu, specialus mokestis vandentvarkos statybos bendrovei ir pernelyg didelį pelną gaunančių elektros energijos gamintojų pajamų viršutinė riba. Atsižvelgiant į šias pajamas, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos 2023 m. sudarys 2,0 % BVP[19]; Neatrodo, kad 2023 m. priemonės būtų orientuotos į labiausiai pažeidžiamus namų ūkius ar įmones, ir jomis nėra visapusiškai išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Todėl vertinant, kaip laikomasi 2023 m. rekomendacijos, į tikslines paramos priemones neatsižvelgiama (palyginti su 0,2 % BVP 2022 m.). Prognozuojama, kad iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, palyginti su 2022 m., sumažės 0,1 procentinio punkto BVP. Galiausiai tikimasi, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui bus naudingas laipsniškas 0,8 % BVP vertės COVID-19 laikinų neatidėliotinų priemonių panaikinimas;

(20) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo[20] Slovakijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį[21], atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Slovakija turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Slovakijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į

---

19 Šis skaičius rodo tų priemonių, įskaitant einamųjų pajamų ir išlaidų, taip pat kapitalo išlaidų priemones, metinių biudžeto išlaidų lygį.

20 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Slovakijos stabilumo programos, OL C 334, 2022 9 1, p. 205.

21 Remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Slovakijos vidutinio laikotarpio (10 metų) potencialios gamybos apimties augimo vidurkis, naudojamas fiskalinės politikos krypčiai įvertinti, nominaliąja verte bus 12,0 %.

energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis;

(21) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. fiskalinės politikos kryptis didelės infliacijos sąlygomis bus skatinamoji (−6,2 % BVP). Prieš tai, 2022 m., fiskalinė politika buvo stabdomoji (1,3 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo skatinamasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. turėtų sudaryti 4,4 % BVP. Tai apima 0,2 % BVP mažesnes tikslinių paramos priemonių namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, išlaidas. Čia taip pat įtrauktos (0,1 % BVP) mažesnės išlaidos, susijusios su laikinos apsaugos teikimu iš Ukrainos perkeltiems asmenims. Todėl nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių einamųjų išlaidų skatinamojo poveikio nelemia tikslinė parama namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Ekspansinį nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimą skatina netikslinės energetikos priemonės, nuolatinis sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčio didinimas ir PVM tarifų sumažinimas maisto ir laisvalaikio sektoriuose. Apibendrinant, prognozuojamas nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas neatitinka Tarybos rekomendacijos.

Numatoma, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarys 2,8 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų skatinamasis poveikis fiskalinės politikos krypčiai turėtų sudaryti 0,1 procentinio punkto[22]; Slovakija planuoja finansuoti papildomas investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis, ir numato išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas[23]. Ji planuoja finansuoti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pavyzdžiui, nacionalinę mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų strategiją, kuria siekiama padidinti lankstumą ir sutrumpinti paslaugų pirkimo laiką, taip pat įtraukti daugiau tiekėjų, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones;

(22) stabilumo programoje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 4,7 % BVP. 2024 m. sumažėjimas daugiausia atspindi priemonių, kuriomis siekiama sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį, laipsnišką panaikinimą. Programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 m. pabaigoje padidės iki 59,3 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,8 % BVP. Tai atitinka programoje numatomą deficitą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP panašus: 58,7 % 2024 m. pabaigoje;

---

22 Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 0,1 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

23 Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 0,0 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų poveikis fiskalinės politikos krypčiai buvo skatinamasis – 1,3 procentinio punkto. Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 0,1 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

(23) stabilumo programoje numatyta 2024 m. laipsniškai panaikinti visas energijos paramos priemones. Komisija taip pat daro prielaidą, kad 2024 m. energijos paramos priemonės bus visiškai laipsniškai panaikintos. Tai priklauso nuo prielaidos, kad energijos kainos vėl nedidės;

(24) Tarybos reglamente (EB) Nr. 1466/97 raginama siekti metinio struktūrinio biudžeto balanso pagerėjimo siekiant vidutinio laikotarpio tikslo, etalonu nustatant 0,5 % BVP pagerėjimą[24]. Atsižvelgiant į fiskalinio tvarumo aspektus[25] ir poreikį sumažinti deficitą iki mažesnės nei 3 % BVP pamatinės vertės, 2024 m. būtų tikslinga pagerinti struktūrinį balansą bent 0,7 % BVP. Siekiant užtikrinti tokį pagerėjimą, grynųjų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių išlaidų augimas[26] 2024 m. neturėtų viršyti 5,7 %, kaip nurodyta šioje rekomendacijoje. Tai taip pat padės sumažinti grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija euro zonos vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą, ir sustiprinti išorės poziciją.

Be to, likusios energijos paramos priemonės (Komisijos dabartiniu vertinimu, 2023 m. jos sudarys 2 % BVP) turėtų būti laipsniškai panaikintos, atsižvelgiant į energijos rinkos pokyčius ir pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių, o susijusios sutaupytos lėšos turėtų būti naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Remiantis Komisijos skaičiavimais, dėl to grynųjų pirminių išlaidų augimas būtų mažesnis nei rekomenduotas 2024 m. didžiausias augimo rodiklis.

Be to, pagal Komisijos 2023 m. pavasario prognozę grynųjų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas 2023 m. neatitinka Tarybos rekomendacijos. Jei tai būtų patvirtinta, būtų tikslinga 2024 m. sumažinti grynųjų pirminių išlaidų augimą;

(25) darant prielaidą, kad politika nesikeis, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos padidės 2,5 %, o tai yra mažiau nei rekomenduojamas augimo tempas. Komisijos prognozėje numatytas koregavimas yra mažesnis nei sutaupytos lėšos visiškai laipsniškai panaikinus energijos paramos priemones: taip yra dėl nuolatinių išlaidų priemonių, pavyzdžiui, didesnio viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio, šeimos paketo, įskaitant mokesčio nuolaidą ir didesnes išmokas vaikui, taip pat vaiko priežiūros išmokos įtraukimą pagal pensijų reformą;

(26) remiantis programa, viešosios investicijos turėtų sumažėti nuo 5,1 % BVP 2023 m. iki 4,0 % BVP 2024 m. Mažesnės investicijos atspindi mažesnes ES finansuojamas investicijas, visų pirma pagal struktūrinius fondus. Programoje nurodomos reformos ir investicijos, kuriomis tikimasi prisidėti prie fiskalinio tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo. Tai, be kita ko, neseniai patvirtinta reforma, kuria nustatomos

---

[24] Plg. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnį, kuriame taip pat reikalaujama, kad valstybėms narėms, kurių valdžios sektoriaus skola viršija 60 % BVP arba kuriose yra didesnė skolos tvarumo rizika, taikomas didesnis nei 0,5 % BVP koregavimas.

[25] Komisija apskaičiavo, kad Slovakijos struktūrinio pirminio balanso, kaip BVP dalies, vidutinis metinis padidėjimas turėtų būti 1 procentinio punkto, kad būtų galima patikimai sumažinti skolą arba užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus skola išliktų apdairaus lygio. Šis įvertis pagrįstas Komisijos 2022 m. rudens prognoze. Šio įverčio atskaitos taškas buvo prognozuojamas 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas ir skola, darant prielaidą, kad 2024 m. bus panaikintos energijos paramos priemonės.

[26] Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus diskrecines pajamų priemones ir neįskaitant palūkanų išlaidų bei ciklinio nedarbo išlaidų.

viršutinės išlaidų ribos, ir pensijų reforma, kurios taip pat yra įtrauktos į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą;

(27) stabilumo programoje išdėstyta vidutinio laikotarpio fiskalinė kryptis iki 2026 m. Programoje numatoma, kad pagal vyriausybės nustatytus tikslus deficitas sieks 3,2 % BVP 2025 m. ir 2,2 % 2026 m. Todėl numatoma, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas bus mažesnis nei 3 % pamatinė vertė;

(28) Slovakijos mokesčių sistemą galima reformuoti, kad būtų padidintas ekonominis efektyvumas, skatinamas aplinkosauginis ir fiskalinis tvarumas ir didinamas teisingumas. Palyginti su kitomis ES šalimis, darbo mokesčių našta yra ypač didelė mažas pajamas gaunantiems asmenims. Kita vertus, aplinkos ir nekilnojamojo turto mokesčių potencialas nėra visapusiškai išnaudojamas. Mokesčių derinio keitimas galėtų prisidėti prie augimo ir taip pat padėtų paskatinti žaliąją pertvarką ir aplinkosauginį tvarumą. Nepaisant didelio ekonomikos energijos vartojimo intensyvumo, pajamos iš aplinkosaugos mokesčių 2021 m. sudarė 2,5 % ir buvo artimos ES vidurkiui. Aplinkosaugos mokesčiai, susiję su atliekų tvarkymu ir oro tarša, nepakankamai skatina efektyvų išteklių naudojimą ir nemažina aplinkos ir visuomenės išlaidų. Aplinkosaugos mokesčiai ir rinkliavos neindeksuojami, todėl ilgainiui žaliosios pajamos mažėja. Kelių mokesčiai ir transporto priemonių registracijos mokesčiai tinkamai neatspindi taršos intensyvumo. Apskritai transporto mokesčių dalis visose mokestinėse pajamose sudaro tik 0,58 % (ES vidurkis – 1 %). Kalbant apie nekilnojamojo turto apmokestinimą, 2021 m. pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių buvo palyginti mažos (0,5 % BVP, palyginti su 1,2 % ES vidurkiu). Šiuo metu Slovakija neturi pakankamai duomenų, kad galėtų atnaujinti ir indeksuoti nekilnojamojo turto mokesčio bazę pagal rinkos vertes, nors tai taip pat galėtų iš dalies pažaboti tebesitęsiančią didelę būsto paklausą ir su tuo susijusį didelį būsto kainų augimą. Be to, tolesnės pastangos supaprastinti mokesčius ir pagerinti mokestinių prievolių vykdymą gali padidinti viešąsias pajamas ir taip paremti fiskalinį tvarumą ir padidinti teisingumą. 2020 m. PVM mokestinių prievolių vykdymo atotrūkis Slovakijoje toliau mažėjo. Jis sumažėjo nuo 15 % 2019 m. iki 13,9 % visų numatomų PVM pajamų 2020 m., tačiau vis dar viršija ES vidurkį (9,1 %). Tolesni mokesčių administravimo patobulinimai, be kita ko, elektroninių sąskaitų faktūrų išrašymas, iš anksto užpildytos mokesčių deklaracijos ir didesnis skaitmeninimas, galėtų padėti dar labiau sumažinti nutekinimą mokesčių sistemoje;

(29) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Slovakija gerokai pasistūmėjo įgyvendindama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, tačiau ateityje ji patirs tam tikrų sunkumų. Slovakija pateikė du mokėjimo prašymus, atitinkančius 30 plano tarpinių ir siektinų reikšmių, o bendra išmoka siekė 1,11 mlrd. EUR. Slovakija yra viena iš valstybių narių, sparčiausiai įgyvendinusių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, tačiau dėl galimų kliūčių, atsirandančių dėl administracinių gebėjimų stokos, taip pat dėl poreikio pradėti dirbti su papildomomis skyriaus „REPowerEU“ priemonėmis, kurias Slovakija pateikė 2023 m. balandžio 26 d. kaip peržiūrėto plano dalį, reikia daugiau dėmesio skirti įgyvendinimui. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą greitai įtraukus naują skyrių „REPowerEU“, bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Slovakijos strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Siekiant sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat kitą už plane numatytąją

platesnę ekonominę ir užimtumo politiką, kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už bendrą politinę darbotvarkę, tebėra svarbus sistemingas ir veiksmingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(30) 2022 m. Komisija patvirtino visus Slovakijos sanglaudos politikos programavimo dokumentus. Kad Slovakijoje būtų įgyvendinama žalioji ir skaitmeninė pertvarka, didinamas ekonominis ir socialinis atsparumas, taip pat vyktų darnus teritorinis vystymasis, labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiai, užtikrinant papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant skyrių „REPowerEU“;

(31) be ekonominių ir socialinių problemų, į kurias atsižvelgta ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, Slovakija susiduria su papildomomis problemomis, susijusiomis su energetika ir žaliąja pertvarka;

(32) Slovakijos pažanga mažinant grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį pastaraisiais metais iš esmės sustojo. Šalies ekonomika išlieka struktūriškai imli energijai ir labai priklausoma nuo iškastinio kuro importo. 2020 m. Slovakijos pirminės energijos suvartojimo intensyvumas buvo maždaug 80 % didesnis už ES vidurkį, o jos galutinės energijos suvartojimas 2015–2021 m. padidėjo 13,5 %. 2022 m. Slovakija padarė tam tikrą pažangą energijos importo įvairinimo srityje, tačiau dujų taupymo priemonės nebuvo pakankamai įgyvendintos. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio iki 2023 m. kovo mėn. gamtinių dujų suvartojimas Slovakijoje sumažėjo 1 %[27], palyginti su dujų suvartojimo vidurkiu per tą patį laikotarpį per ankstesnius penkerius metus, ir yra daug mažesnis už siektiną sumažinimo reikšmę (15 %). Slovakija raginama didinti pastangas, kad laikinai sumažintų dujų poreikį iki 2024 m. kovo 31 d.[28]. Nuo 2022 m. vasaros gamtinių dujų importo iš Rusijos dalis sumažėjo nuo 85 % iki maždaug 50 %. Nors dėl reformų, įtrauktų į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, Slovakijoje gerokai padaugėjo turimų pajėgumų prijunti prie tinklo atsinaujinančiuosius energijos išteklius, naujiems atsinaujinančiųjų energijos išteklių įrenginiams prijungti buvo panaudota tik nedidelė laisvų pajėgumų dalis. Spartesnis atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas padėtų pasiekti klimato srities tikslus ir sumažinti Slovakijos priklausomybę nuo iškastinio kuro importo (taip pat ir iš Rusijos), taip pat sumažintų energijos nepritekliaus riziką kintant energijos kainoms. 2022 m. bendra įrengtoji vėjo ir saulės energijos galia sudarė apie 7 % visos įrengtosios galios – tai antras mažiausias lygis ES;

(33) 2022 m. Slovakija, įgyvendindama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, vykdė reformas rinkos formavimo ir paramos atsinaujinantiesiems energijos ištekliams srityje, tačiau tolesnės priemonės sudarytų sąlygas spartesnei atsinaujinančiųjų energijos išteklių, visų pirma vėjo, saulės, geoterminių išteklių, biometano ir vandenilio plėtrai. Šios priemonės apima leidimų išdavimo ir administracinių procedūrų supaprastinimą, be kita ko, sukuriant atsinaujinančiųjų išteklių energijai skirtas administracines vieno langelio principu grindžiamas sistemas ir jai gaminti tinkamas vietas. Slovakijai būtų naudinga, jei prieigos prie tinklo procedūros atsinaujinančiųjų išteklių energijai būtų efektyvesnės, visų pirma reformuojant pajėgumų rezervavimo sistemą, sumažinant prijungimo prie tinklo

[27] Slovakijos duomenis šiuo metu tvirtina Eurostatas.

[28] Tarybos reglamentai (ES) 2022/1369 ir (ES) 2023/706.

administracinę naštą ir peržiūrint prijungimo prie tinklo mokesčius, atsižvelgiant į ES lyginamuosius standartus ir geriausią praktiką. Atsižvelgiant į didėjantį kintamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių kiekį, Slovakija turi daug galimybių modernizuoti savo elektros tinklus (tiek perdavimo, tiek skirstymo), statyti naujus elektros energijos kaupimo įrenginius ir kurti vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių reguliavimo sistemą. Tolesnė pažanga plėtojant geoterminės energijos ir biometano sektorius pakeistų gamtines dujas, kurios plačiai naudojamos kaip energijos šaltinis centralizuoto šilumos tiekimo sistemose, kuriose atsinaujinančiųjų šilumos išteklių naudojimas vis dar nepakankamai išplėtotas;

(34) nors dėl plataus užmojo Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir Sanglaudos fondo investicijų Slovakija daro pažangą didindama gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą, reikia dėti daugiau pastangų, visų pirma iš esmės renovuojant viešuosius ir privačius negyvenamuosius pastatus, kartu taikant renovacijos priemones, skirtas energijos nepritekliui ir pažeidžiamiems namų ūkiams. Slovakijai būtų naudinga pašalinti keletą kliūčių, kad paspartintų pastatų renovaciją ir pritrauktų daugiau privačių investicijų, visų pirma: i) pritaikant renovacijos schemas; ii) teikiant techninę pagalbą; iii) plėtojant vieno langelio principą; iv) renkant atitinkamus energetinius duomenis apie viešuosius pastatus, kad būtų galima nustatyti investicijų prioritetus, ir v) gerinant įvairių valdžios institucijų ir finansavimo programų koordinavimą. Siekiant struktūriškai spręsti energijos nepritekliaus problemą, reikia dėti papildomų pastangų, visų pirma įgyvendinant pažeidžiamų namų ūkių poreikius atitinkančias specialias būsto renovacijos programas ir teikiant techninę ir administracinę pagalbą, kartu vykdant reformas ir investuojant į socialinį būstą. Kad Slovakija pasiektų 55 % tikslo priemonių rinkinio tikslus, reikės didinti užmojus mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių tikslus ir energijos vartojimo efektyvumą;

(35) kliūčių pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kyla dėl to, kad žaliajai pertvarkai esminės svarbos turintys sektoriai, įskaitant poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybos, diegimo ir techninės priežiūros, ir profesijų atstovai stokoja atitinkamai darbo jėgos ir įgūdžių. Siekiant sumažinti įgūdžių trūkumą ir skatinti įtrauktį į darbo rinką bei darbo jėgos perskirstymą labai svarbu turėti aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemas, atitinkančias kintančius darbo rinkos poreikius, ir tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonių. Siekiant pasinaudoti neišnaudota darbo jėgos pasiūla, šios priemonės turi būti prieinamos, visų pirma fiziniams asmenims ir sektoriams bei regionams, kuriuos žalioji pertvarka veikia labiausiai. Slovakijoje užimtumo dalis automobilių gamybos ir plieno pramonės sektoriuose, kuriuos labai paveikė žalioji pertvarka, yra viena didžiausių ES. Be to, pranešta, kad 2022 m. trūko 24 profesijų, kurioms reikia žaliųjų įgūdžių, darbuotojų, be kita ko, darbininkų izoliuotojų, santechnikų ir vamzdynų montuotojų, taip pat pastatų ir susijusių sričių elektrikų. Todėl reikia veiksmingų politikos svertų, kurie paspartintų žaliąją pertvarką įvairiuose sektoriuose ir kartu užtikrintų teisingumą;

(36) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. stabilumo programą, o jos nuomonė[29] atspindėta toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

(37) atsižvelgdama į euro zonos valstybių narių ekonomikų glaudžias tarpusavio sąsajas ir kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir

[29] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį ir 9 straipsnio 2 dalį.

atsparumo didinimo planus, imtis šių veiksmų: i) išlaikyti skolos tvarumą ir susilaikyti nuo plačiabazės paramos visuminei paklausai 2023 m., tikslingiau orientuoti fiskalines priemones, kurių imtasi didelių energijos kainų poveikiui švelninti, ir apsvarstyti tinkamus laipsniško paramos nutraukimo būdus energijos kainų spaudimui mažėjant; ii) išlaikyti dideles viešąsias investicijas ir skatinti privačiąsias investicijas žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai remti; iii) remti darbo užmokesčio pokyčius, kuriais siekiama sušvelninti perkamosios galios praradimą, kartu ribojant antrinį poveikį infliacijai, toliau tobulinti aktyvią darbo rinkos politiką ir tvarkytis su įgūdžių trūkumu; iv) gerinti verslo aplinką ir užtikrinti, kad su energija susijusi parama įmonėms būtų ekonomiškai efektyvi, laikina, tikslingai nukreipta gyvybingoms įmonėms ir išlaikytų žaliosios pertvarkos paskatas; v) išsaugoti makrofinansinį stabilumą ir stebėti rizikas, o kartu tęsti darbą siekiant baigti kurti bankų sąjungą. Slovakijai skirtos 1, 2 ir 3 rekomendacijos prisideda prie pirmos, antros, trečios ir penktos euro zonai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo,

REKOMENDUOJA Slovakijai 2023 ir 2024 m. imtis šių veiksmų:

1. Iki 2023 m. pabaigos panaikinti galiojančias energijos paramos priemones, susijusias sutaupytas lėšas panaudojant valdžios sektoriaus deficitui sumažinti. Jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis paramos priemonių, užtikrinti, kad tomis priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad priemonės būtų finansiškai įperkamos ir kad būtų išsaugotos paskatos taupyti energiją.

   Užtikrinti apdairią fiskalinę politiką: visų pirma riboti nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 5,7 %.

   Išsaugoti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą EGADP dotacijų ir kitų ES fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

   Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti vidutinio laikotarpio fiskalinę laipsniško ir tvaraus konsolidavimo strategiją, kartu vykdant investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas, kad būtų užtikrinta apdairi vidutinio laikotarpio fiskalinė būklė.

   Užtikrinti, kad mokesčių derinys būtų veiksmingesnis ir labiau remtų integracinį ir tvarų augimą, be kita ko, išnaudojant aplinkosaugos ir nekilnojamojo turto mokesčių potencialą. Toliau stiprinti mokestinių prievolių vykdymą, be kita ko, toliau skaitmenizuojant mokesčių administravimą.

   Mažinti su namų ūkių skola susijusią riziką, remiant būsto pasiūlą ir nuomos rinkos plėtrą.

2. Tokiu pačiu pagreičiu tolygiai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir sparčiai užbaigti rengti priedą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima skubiai pradėti jį įgyvendinti. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, glaudžiai jį derinant su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu bei naudojantis jų sąveika.

3. Mažinti ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro, ypač gamtinių dujų, pramonės ir šilumos tiekimo sektoriuose ir įvairinti iškastinio kuro importą. Spartinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių, visų pirma vėjo, saulės, geoterminių išteklių ir dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, plėtrą, laikantis atitinkamų tvarumo kriterijų. Supaprastinti leidimų išdavimo ir administracines procedūras, susijusias su

atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtra, be kita ko, sukuriant vieno langelio principu grindžiamas sistemas ir atsinaujinančiųjų išteklių energijai gaminti tinkamas vietas. Modernizuoti elektros tinklą ir užtikrinti, kad atsinaujinančiųjų energijos išteklių prijungimo prie tinklo procedūros būtų veiksmingesnės ir pigesnės. Spartinti ir skatinti esminę viešųjų ir privačiųjų pastatų renovaciją, spręsti energijos nepritekliaus problemą, vykdant mažas pajamas gaunančių namų ūkių būsto renovaciją, ir stiprinti politikos pastangas, kuriomis siekiama suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė